

Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

БАРАНОВ АНТОН ІГОРОВИЧ

УДК 336.663

**УПРАВЛІННЯ
ФОРМУВАННЯМ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ
БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпропетровськ - 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент **Грабовський Ігор Сергійович**, Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», доцент кафедри фінансів і маркетингу.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Коваленко Олена Валеріївна**, Запорізька державна інженерна академія, завідувач кафедри економіки підприємства;

кандидат економічних наук, доцент **Беленкова Ольга Юріївна**, Київський національний університет будівництва і архітектури, доцент кафедри економіки будівництва.

Захист відбудеться 30 березня 2016 р. о 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої К 08.085.04 у Державному вищому навчальному закладі «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за адресою: 49600, м. Дніпропетровськ, вул. Чернишевського, 24^а, ауд. 202.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за адресою: 49600, м. Дніпропетровськ, вул. Чернишевського, 24^а.

Автореферат розісланий 29 лютого 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

П. А. Фісуненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Світова фінансова криза з усією гостротою поставила перед підприємствами проблему виживання та адаптації до принципово нових умов господарювання. Мінімізація витрат, підвищення операційної мобільності, зниження рівня заборгованості, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості – всі ці та інші питання постають сьогодні дуже гостро. Визначені проблеми так чи інакше пов'язані з питаннями ефективного управління оборотними активами підприємства і особливо гостро постають для підприємств будівельної галузі, оскільки вони мають дуже специфічні механізми господарювання. Удосконалення управління оборотними активами – один із найважливіших чинників підвищення загальної економічної ефективності виробництва та фінансової стійкості підприємств будівельної галузі в сучасних умовах.

Проблема формування та ефективного використання оборотних активів (ОА) підприємства була та залишається досить актуальною як для вітчизняних, так і закордонних вчених. В наукових працях західних авторів Ю. Ф. Бригхема, Р. Брейлі, Д. К. Ван Хорна, Б. Коласса, С. Майерса, С. Росса, Р. Самуельсона, Д. Сигела, А. Шапіро, Д. Шима та інших особлива увага зосереджена на розгляді окремих теоретичних аспектів та практичного досвіду управління оборотним капіталом. Проблемами управління оборотними активами на підприємствах займалися також багато вітчизняних вчених: М. Д. Айзенштейн, І. А. Бланк, О. Г. Біла, М. Д. Білик, О. Ю. Беленкова, Н. І. Верхоглядова, М. Я. Дем'яненко, Т. І. Єфименко, С. В. Калабухова, О. В. Коваленко, Ю. В. Петленко, А. М. Поддєрьогін, І. Я. Чугунов та інші. Серед російських учених можна відзначити праці І. Т. Балабанова, А. М. Бірман, В. В. Бочарова, В. А. Кадникова, В. В. Ковальова, М. І. Литвина, Л. Н. Павлової, М. А. Пессель, О. С. Стоянової, А. Д. Шеремета та інших.

Але існуючі роботи вчених не повною мірою враховують усі особливості сучасного стану формування оборотних активів підприємств будівельної галузі, залишається невирішеною низка дискусійних питань, а саме: відсутній єдиний підхід до управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі, який дозволяв би встановити величину оборотних активів і їх елементів з урахуванням поставлених цілей, особливостей операційної діяльності та критеріїв формування оборотних активів підприємств будівельної галузі.

Актуальність дослідження вказаних питань, їх теоретичне та практичне значення для забезпечення умов ефективного розвитку підприємств будівельної галузі зумовили вибір теми та мету дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідницьких робіт ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за темою «Розробка системи управління підприємствами на основі фінансового планування та контролінгу» (номер державної реєстрації 0106U006610, виконавець), де автором визначено теоретико-методичні

засади управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі та запропоновано методичний підхід до формування оборотних активів, а також Дніпропетровської державної фінансової академії за темою «Стратегія розвитку малого бізнесу промислового регіону» (номер державної реєстрації 0111U004746, виконавець), в рамках якої автором визначено методичні аспекти оцінки потенціалу підприємства та системи управління оборотними активами підприємств будівельної галузі.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження – розвиток теоретико-методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі.

Для досягнення мети поставлено й виконано такі завдання:

- досліджено існуючі наукові підходи до визначення економічної сутності оборотних активів, встановлено складові системи управління оборотними активами та місце в ній підсистеми формування оборотних активів;

- запропоновано методичний підхід до управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі, що враховує параметри формування та містить інтегральний показник, на основі якого здійснюється розрахунок планових розмірів оборотних активів;

- проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку підприємств будівельної галузі, встановлено специфіку формування оборотних активів на цих підприємствах;

- досліджено методичні засади формування, обліку й оцінки стану та ефективності використання оборотних активів для підприємств будівельної галузі;

- запропоновано методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів;

- обґрунтовано критерії формування оборотних активів та показники, що їх характеризують, запропоновано алгоритм визначення величини оборотних активів (їх елементів).

Об'єкт дослідження – процес управління оборотними активами підприємств будівельної галузі.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи стали положення сучасної економічної теорії, сукупність засобів наукового пізнання, методів і прийомів, що застосовуються у процесі управління підприємствами будівельної галузі. Теоретичну основу роботи склали фундаментальні положення теорії управління оборотними активами, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, що присвячені теоретичним і методологічним аспектам управління підприємствами будівельної галузі.

У процесі дослідження було використано такі загальнонаукові і спеціальні методи: теоретичного узагальнення та формалізації (для

визначення методичних особливостей обліку, оцінки та управління оборотними активами підприємств будівельної галузі, удосконалення методичного підходу до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів); класифікації (для вивчення та узагальнення теоретико-методичних підходів до управління оборотними активами); статистичного та техніко-економічного аналізу (для дослідження стану та тенденцій розвитку підприємств будівельної галузі); економіко-математичного моделювання (для визначення цільових значень показників, що характеризують критерії формування оборотних активів); експертної оцінки (для визначення вагомості показників, що характеризують критерії формування оборотних активів); методи системно-структурного і порівняльного аналізів (для удосконалення методичного підходу до формування оборотних активів підприємств з урахуванням операційної рентабельності, ліквідності, платоспроможності та операційної мобільності); графічний (для наочного відображення низки положень дисертаційного дослідження).

Інформаційну базу дослідження склали: правові і нормативні акти Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державного комітету статистики, дані бухгалтерського та фінансового обліку про результати господарської діяльності підприємств будівельної галузі, зібрані та систематизовані безпосередньо автором.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретико-методичних підходів і розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі на основі визначення розмірів оборотних активів та їх елементів з урахуванням критеріїв, параметрів та показників їх формування. Основні результати, що характеризують наукову новизну дослідження, полягають у такому:

удосконалено:

- методичний підхід до управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі, який, на відміну від існуючих, побудований на інтегральному показнику формування ОА та дозволяє встановити величину оборотних активів і їх елементів з урахуванням поставлених цілей та критеріїв формування оборотних активів підприємств будівельної галузі (фінансова стійкість, тривалість операційних циклів, ризикованість);

- підхід до визначення коефіцієнта оборотності оборотних активів на основі показників тривалості обігу за окремими їх елементами, який, на відміну від існуючого, враховує особливості формування доходів і окремих елементів оборотних активів підприємств будівельної галузі та дозволяє більш точно визначити продуктивність використання оборотних активів, інформуючи про віддачу оборотних активів у цілому чи за окремими елементами;

- послідовність процесу формування оборотних активів підприємств будівельної галузі, що, на відміну від існуючих, містить критерії, параметри та показники формування, за допомогою яких устанавлюється рівень формування оборотних активів, що дозволяє, з урахуванням взаємозв'язку

між оборотністю оборотних активів та показниками, що характеризують параметри формування, встановити планові розміри оборотних активів у цілому та за елементами;

- підхід до розрахунку параметрів формування оборотних активів за кожним запропонованим критерієм, що вирізняється переліком показників, які характеризують ці параметри, та дозволяє комплексно охарактеризувати формування оборотних активів за критеріями фінансової стійкості, тривалості операційних циклів та ризикованості;

дістало подальший розвиток:

- методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів підприємств будівельної галузі, який, на відміну від існуючих, дозволяє на основі коефіцієнта стабільності отримати інформацію щодо стану (достатність, недостатність, надлишок) ОА, на основі модифікованого коефіцієнта оборотності встановити ефективність використання оборотних активів (зростання чи зниження оборотності), на основі коефіцієнта використання визначити рівень використання (зменшення/збільшення залишків, повне використання) та створити інформаційну базу для подальшого формування оборотних активів;

- підхід до визначення величини оборотних активів (їх елементів), що, на відміну від існуючих, передбачає побудову математичної моделі на основі показників, які були відібрані за коефіцієнтами кореляції, загальнокорпоративною стратегією чи бенчмаркінгом, та дозволяє адаптувати структуру оборотних активів під середньогалузеву з урахуванням корпоративної стратегії.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що застосування запропонованих у роботі науково-практичних та методичних рекомендацій дозволить удосконалити управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі. Наукові результати дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування в діяльності підприємств будівельної галузі, а саме: ПрАТ «АВП «Содружество» (довідка № 418 від 19.12.2014 р.), ТОВ «АВ Трейд» (довідка № 20 від 19.01.2015 р.), ТОВ «Балівський завод залізобетонних виробів» (довідка № 3/1 від 05.01.2015 р.).

Основні теоретичні положення дисертаційної роботи знайшли своє застосування в навчально-методичному процесі ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» (довідка № 38-05-13 від 20.01.2015 р.), у викладанні дисциплін «Фінансовий аналіз», «Фінансове планування», «Фінансовий менеджмент», «Планування діяльності підприємства» та «Внутрішній економічний механізм підприємства».

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, наведені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно. Із наукових публікацій, що видані у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистого дослідження здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні концептуальні положення, методичні розробки і висновки були апробовані автором на наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, а саме: Міжнародна науково-

практична інтернет-конференція «Фінансово-економічні чинники соціально-економічного розвитку країни та регіонів» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Фінансово-економічні чинники соціально-економічного розвитку країни та регіонів» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.), II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання економічних наук» (м. Донецьк, 2013 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток міжнародних економічних відносин на сучасному етапі» (м. Київ, 2013 р.).

Публікації. За результатами наукових досліджень автором опубліковано 13 наукових праць, з яких одна колективна монографія, шість статей у фахових виданнях (одна – у виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних). Загальний обсяг публікацій становить 4,19 друк. арк., з яких 3,46 друк. арк. належать особисто автору.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (133 найменування). Загальний обсяг основного тексту складає 196 друкованих сторінок. Робота містить 41 таблицю, 34 рисунки, додатки на 28 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження; розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету і завдання дослідження, його об'єкт, предмет і методи; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено дані про апробацію, публікації, структуру та обсяги роботи.

У першому розділі – **«Теоретико-методичні аспекти управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі»** наведено аналіз наукових підходів до визначення економічної сутності оборотних активів підприємств будівельної галузі, визначено теоретико-методичні засади управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі, запропоновано методичний підхід до формування оборотних активів, проведено обґрунтування та вибір критеріїв їх формування.

Проведені дослідження свідчать, що в сучасних наукових джерелах не існує одностайного визначення економічної сутності оборотних активів (ОА). Застосовуються різні поняття (оборотні активи, оборотні кошти, оборотний капітал, поточні активи, оборотні фонди, оборотні засоби та ін.), різні терміни та визначення виступають як синоніми або використовуються не завжди коректно.

Запропоновано розглядати оборотні активи підприємства як сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу.

Дослідження методичних аспектів управління оборотними активами

підприємств будівельної галузі як складного багаторівневого процесу дозволило встановити умови, які впливають на його результативність: обсяг оборотного капіталу, що використовується в операційному процесі; різні види активів, що формуються за рахунок оборотного капіталу; прискорення обороту капіталу і забезпечення постійної платоспроможності підприємства. Зазначено, що управління оборотними активами – це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом (елементами оборотних активів і джерелами їх фінансування та економічними відносинами в процесі їх формування й використання в межах даної економічної системи та у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем) та суб'єктом управління (органами управління підприємства, які приймають рішення щодо забезпечення ефективного функціонування оборотних активів) шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них численних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Установлено, що раціональне й ефективне управління оборотними активами є чинником поліпшення фінансово-економічного стану підприємств, і це, у свою чергу, висуває необхідність удосконалення теоретико-методичних підходів до створення та функціонування цього процесу на будівельному підприємстві.

У процесі дослідження визначено складові управління оборотними активами (рис. 1) та встановлено місце підсистеми формування оборотних активів як самостійного елемента системи управління, яка має об'єкти, завдання та методи.

Рис. 1. Складові управління оборотними активами підприємства

Визначено, що управління формуванням оборотних активів – це сукупність взаємопов'язаних процесів щодо забезпечення будівельного підприємства оборотними активами за умови достатності їх розміру (як у цілому, так і за окремими елементами), забезпечення прискорення оборотності, підвищення фінансової стійкості, урахування тривалості операційних циклів та мінімізації ризикованості.

Установлено, що безпосередньо формування оборотних активів – це комплекс заходів і механізмів їх реалізації щодо визначення необхідного розміру оборотних активів з урахуванням поставлених завдань, що забезпечують реалізацію цілей управління оборотними активами з

дотриманням таких принципів:

1. Урахування перспектив розвитку операційної діяльності будівельного підприємства.
2. Забезпечення відповідності структури активів обсягу та структурі виробництва продукції або виконання робіт (надання послуг) підприємств будівельної галузі.
3. Забезпечення оптимального складу активів із позиції ефективності господарської діяльності та впливу на фінансову стійкість підприємства.
4. Забезпечення ліквідності та операційної мобільності підприємства.
5. Урахування конкурентних ринкових механізмів.

Установлено, що формування оборотних активів має дві складові, які умовно можна назвати «активна частина» – це елементи, обсяги та структура оборотних активів, та «пасивна частина» – це джерела фінансових ресурсів підприємства для забезпечення формування активної частини. Саме активна частина спрямована на забезпечення підприємства всім необхідним для виконання поточних завдань та забезпечення стабільності і безперебійності в ланцюгу «закупка сировини → виробництво → готова продукція → реалізація готової продукції», тому потребує розроблення відповідного методичного забезпечення, за допомогою якого можливо встановити величини оборотних активів (та їх елементів) з урахуванням поставлених цілей, особливостей операційної діяльності та критеріїв формування оборотних активів для підприємств будівельної галузі.

Узагальнювальним показником, що характеризує управління оборотними активами і виступає як генеральне завдання під час їх формування, запропоновано розглядати оборотність оборотних активів, що відображає продуктивність їх використання. Показано, що саме прискорення оборотності оборотних активів підприємства формує раціональний обсяг оборотних активів, що сприяє вивільненню капіталу підприємства та збільшенню прибутку.

За результатами дослідження запропоновано методичний підхід до управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі, що містить сукупність взаємопов'язаних елементів, представлених як основні блоки управління (рис. 2).

За результатами дослідження теоретико-методичних засад формування оборотних активів підприємств будівельної галузі в рамках процесу управління автором запропонована послідовність їх формування, яка містить критерії, параметри та показники формування, за допомогою яких установлюється рівень формування оборотних активів. На основі побудови факторної моделі взаємозв'язку між оборотністю оборотних активів та показниками, що характеризують параметри формування, а також цільових показників (рівень формування, інтегральний показник та показники, що характеризують параметри формування) і планових обсягів діяльності підприємства, визначаються планові розміри оборотних активів у цілому та за елементами.

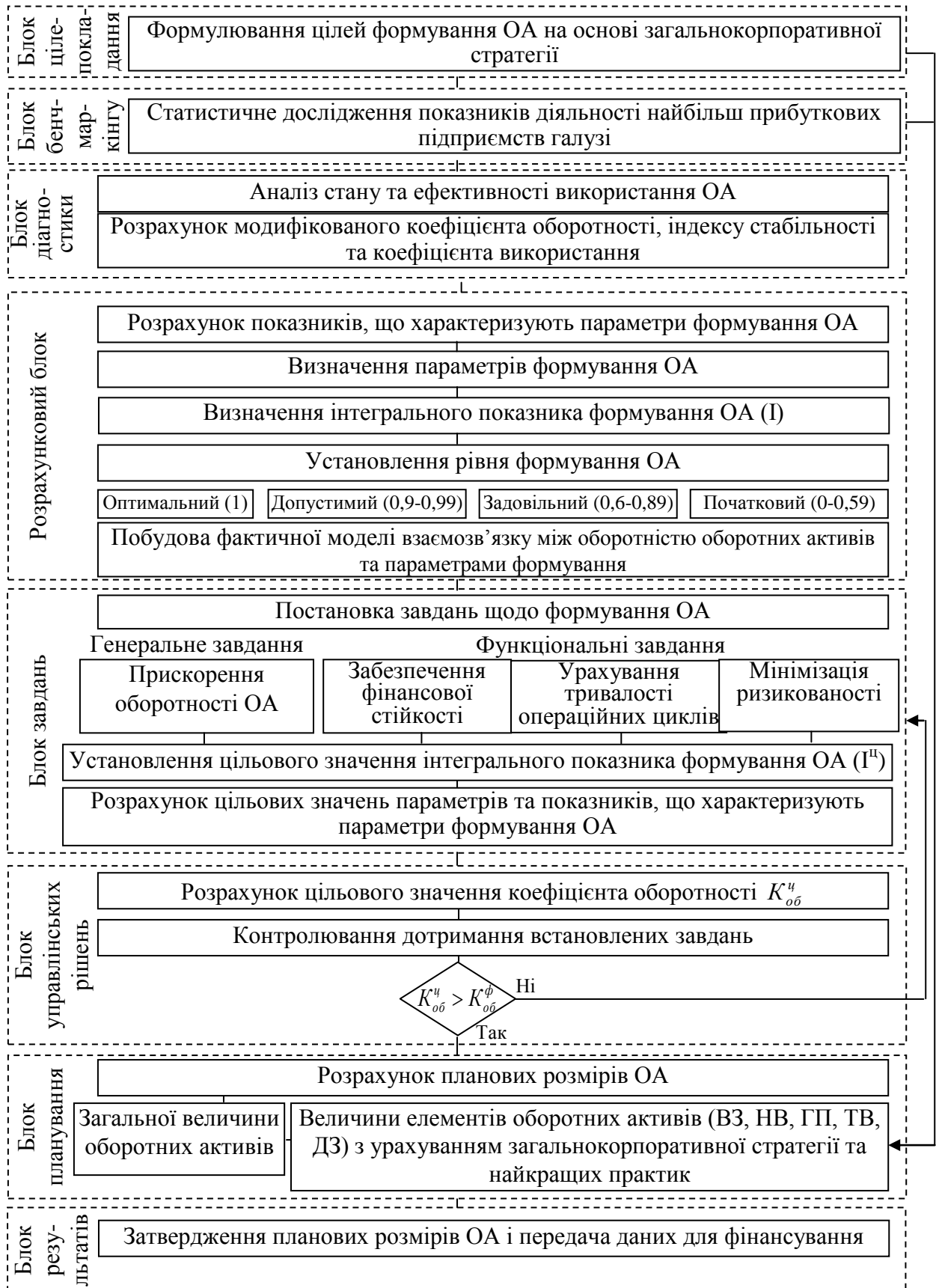

Рис. 2. Методичний підхід до управління формуванням оборотних активів підприємства

Як критерії формування ОА запропоновано фінансову стійкість підприємства, тривалість операційних циклів та ризикованість.

Показано, що фінансова стійкість – це ключова категорія в діяльності

підприємства, оскільки визначає його здатність зберігати рівноважну структуру активів та пасивів, що гарантує його поточну та перспективну платоспроможність, а також інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня фінансових ризиків і тому є найважливішим аспектом у прийнятті управлінських рішень стосовно оборотних активів. Критерій фінансової стійкості знаходить відображення у низці показників, що також обґрунтовуються в методичному підході до формування оборотних активів підприємств будівельної галузі.

Необхідність врахування критерію тривалості операційних циклів доведено на основі дослідження особливостей будівельного виробництва, що полягає у значній матеріаломісткості та трудомісткості процесів, тривалих виробничих циклах, які потребують пошуку відповідних механізмів фінансування, оскільки реалізація готової продукції (і отримання доходу) можлива лише за умови повного закінчення операційного циклу. Ці особливості означають високу потребу в фінансових ресурсах, що направляються в основному на формування оборотних активів.

Урахування ризикованості під час формування ОА обґрунтоване виникненням можливих проблем зі збутом будівельної продукції, які можуть мати місце через високі ціни внаслідок необхідності залучення додаткового (кредитного) фінансування для формування оборотних активів. Відповідно, раціональний обсяг оборотних активів мінімізує рівень ризику, який оцінюється за допомогою врахування особливостей системи матеріально-технічного забезпечення і кредитної політики.

У другому розділі – **«Аналіз стану та ефективності використання оборотних активів підприємств будівельної галузі»** розглянуто загальний техніко-економічний стан галузі та специфіку формування оборотних активів у будівництві, досліджено методичні особливості формування і обліку оборотних активів, запропоновано методичний підхід до аналізу стану та ефективності їх використання.

Проведений аналіз стану та ефективності використання оборотних активів підприємств будівельної галузі дозволив установити наявність суттєвої проблеми забезпечення виробничого процесу оборотними активами. Обсяги виробництва в натуральних вимірниках досить низькі, та значного поліпшення не спостерігається. В той же час галузь має великі можливості щодо збільшення обсягів виробництва. За часткою доданої вартості (18 %) будівельна галузь значно поступається основним сферам економіки (35 %), а отже, має високий рівень проміжного споживання.

Досліджено структуру активів за окремими видами економічної діяльності та частку оборотних активів в активах основних галузей. Показано, що готова продукція в будівництві створюється більшою мірою за рахунок оборотних активів, що значно актуалізує необхідність розроблення дієвих рекомендацій щодо формування оборотних активів на будівельних підприємствах.

У роботі за статистичними даними досліджено результати діяльності підприємств будівельної галузі України та Дніпропетровської області, більш

деталізовані дослідження проводилися на базі вибіркової сукупності з п'яти підприємств Дніпропетровської області.

Розглянуто структуру оборотних активів підприємств будівельної галузі та порівняно її з іншими галузями економіки України. Встановлено, що за останні десять років найбільшу частку займає дебіторська заборгованість (приблизно понад 50 %), а також виробничі запаси (близько 25 %). Показано, що існуючий рівень дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів будівельних підприємств занадто великий, що свідчить про певні проблеми з реалізацією продукції.

Проведений аналіз показав, що будівельна галузь має високий коефіцієнт завантаження оборотних активів (табл. 1). Отже, успішне функціонування підприємств будівельної галузі можливе за умови відповідного управління формуванням оборотних активів.

Таблиця 1

Основні показники стану та ефективності використання оборотних активів підприємств будівельної галузі

Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Будівельна галузь								
Обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання в будівництві, млн. грн.	79 338,40	118 437,70	132 703,30	87 395,80	92 080,80	15 9430,00	113 944,00	144 765,00
Оборотні активи	36 067,50	56 546,50	76 941,50	83 649,00	83 728,50	95 323,00	149 245,50	175 612,00
Поточні зобов'язання	32 260,00	49 787,50	65 385,00	71 457,00	76 594,00	88 919,50	142 631,50	162 251,00
Власний капітал	17 821,50	24 465,00	26 935,00	28 600,00	27 879,00	25 626,50	28 276,50	32 020,00
Позиковий капітал	39 050,50	65 674,00	96 531,50	107 307,00	111 455,00	127 671,00	200 059,50	243 716,50
Валюта балансу	63 957,00	99 332,00	135 560,50	14 6501,00	148 705,00	161 925,00	245 684,00	276 114,50
Виробничі запаси	4 508,44	7 068,31	9 637,00	10 699,50	10 479,50	11 893,50	18 095,00	21 951,50
Незавершене виробництво	2 164,05	3 392,79	5 298,00	5 338,50	4 526,50	4 197,50	7 660,50	10 536,72
Готова продукція	901,69	1 413,66	1 558,50	1 982,00	1 863,00	1 898,50	6 244,00	4 390,30
Товари	541,01	848,20	1 013,00	867,00	805,50	943,00	4 091,50	2 634,18
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,45	0,48	0,58	0,96	0,91	0,60	1,31	1,21
Оборотність	2,20	2,09	1,72	1,04	1,10	1,67	0,76	0,82
Операційна рентабельність	3,10	2,60	-2,70	-0,90	-1,20	0,80	-0,10	-0,01

Установлено, що під час формування оборотних активів необхідно враховувати специфіку функціонування підприємств будівельної галузі (підрядний характер діяльності, тривалі виробничі цикли, специфічну структуру оборотних активів, тісний зв'язок між підприємствами-виробниками будівельних матеріалів та будівельними підприємствами) та методичні особливості обліку доходів і оборотних активів (продаж будівельної продукції за допомогою цільових облігацій). Проводячи аналіз стану та ефективності використання оборотних активів, автор запропонував не враховувати окремі елементи оборотних активів (поточні фінансові інвестиції та грошові кошти).

У роботі досліджено методичні аспекти визначення ефективності використання оборотних активів будівельного підприємства на основі показників оборотності. На основі отриманих висновків запропоновано в розрахунках використовувати елементи оборотних активів, які беруть участь в операційній діяльності підприємства і за яких безпосередньо створюється готова продукція: виробничі запаси (ВЗ), незавершене виробництво (НВ), готова продукція (ГП) і товари (ТВ) та дебіторська заборгованість (ДЗ). Саме ці чотири елементи відображають основні стадії кругообігу оборотних активів.

Запропоновано методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів будівельного підприємства (рис. 3), який дозволить отримати інформацію щодо стану (достатність, недостатність, надлишок), ефективності використання оборотних активів (зростання чи зниження оборотності) та рівня їх використання (повне використання, зменшення/збільшення залишків).

Враховуючи встановлені методичні особливості та специфіку операційної діяльності будівельного підприємства, автор запропонував розраховувати модифікований коефіцієнт оборотності:

$$КО_M = ЧІ / (ТО_{ВЗ+НВ} + ТО_{ГП+ТВ} + ТО_{ДЗ}), \quad (1)$$

де ЧІ – часовий інтервал, за який проводяться розрахунки (місяць, квартал, рік);

$ТО_{ВЗ+НВ}$ – тривалість обігу виробничих запасів та незавершеного виробництва;

$ТО_{ГП+ТВ}$ – тривалість обігу готової продукції та товарів;

$ТО_{ДЗ}$ – тривалість обігу дебіторської заборгованості.

У свою чергу:

$$ТО_{ВН+НВ} = СЗ_{ВН+НВ} / СМВ, \quad (2)$$

де $СЗ_{ВН+НВ}$ – середні залишки виробничих запасів та незавершеного виробництва;

СМВ – списані матеріальні витрати за період.

$$ТО_{ГП+ТВ} = СЗ_{ГП+ТВ} / ОВ, \quad (3)$$

де $СЗ_{ГП+ТВ}$ – середні залишки готової продукції та товарів;

ОВ – обсяги виробництва підприємства за звітний період.

$$ОВ = ОР \pm \Delta ЗГП, \quad (4)$$

де ОР – обсяги реалізації продукції;

$\Delta ЗГП$ – зміна залишків готової продукції та товарів;

$$ТО_{ДЗ} = СЗ_{ДЗ} / ОР, \quad (5)$$

де $СЗ_{ДЗ}$ – середні залишки дебіторської заборгованості.

Рис. 3. Методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів будівельного підприємства

Запропонований модифікований коефіцієнт оборотності показує продуктивність використання оборотних активів, інформує про результат (віддачу) на вкладену 1 грн в оборотні активи в цілому чи по окремих елементах. Його значення по періодах та в динаміці має збільшуватися, що фактично означає прискорення обігу, зростання ефективності і вивільнення коштів підприємства.

Які додатковий показник для аналізу ефективності використання оборотних активів запропоновано коефіцієнт використання оборотних активів у цілому чи окремих елементів:

$$KB = BK / НД, \quad (6)$$

де BK – величина використаних оборотних активів (їх елементів) за період;

НД – величина надходження оборотних активів (їх елементів) за період.

Значення показника KB менше одиниці свідчить про не повне використання оборотних активів (їх окремих елементів) і, як наслідок, збільшення їх залишків. При значенні показника KB на рівні одиниці можна стверджувати про повне використання обігових коштів. Значення показника більше одиниці свідчить про зменшення залишків обігових активів (їх елементів).

Для аналізу стану оборотних активів запропоновано розраховувати індекс стабільності. Стабільність діяльності підприємства означає, що результати його функціонування мають незначні коливання відносно певної середньої. Чим більша амплітуда коливань показників діяльності підприємства, тим більша варіативність у його діяльності, тобто такі процеси можна вважати випадковими, а, отже, некерованими. В умовах нестабільності підприємству важко планувати свою діяльність, зростає ризик несвоєчасного актуального управлінського рішення.

Для характеристики стабільності певних процесів запропоновано застосовувати індекс стабільності I_{CT} :

$$I_{CT} = \frac{K_{CT}^B}{K_{CT}^{OA}} = \frac{1 - CB^B / \bar{B}}{1 - CB^{OA} / \overline{OA}}, \quad (7)$$

де K_{CT}^B – коефіцієнт стабільності виручки від реалізації продукції;

K_{CT}^{OA} – коефіцієнт стабільності залишків оборотних активів чи їх елементів;

CB^B , CB^{OA} – стандартне відхилення показника (виручки від реалізації продукції, залишків оборотних активів чи їх елементів);

\bar{B} , \overline{OA} – середньоарифметичне значення цих показників.

За значенням індексу стабільності встановлюється наявність надмірних залишків оборотних активів (при $I_{CT} > 1$), які, з одного боку, забезпечують певну стабільність виробництва і реалізації будівельної продукції, але, з іншого боку, потребують додаткових витрат на їх фінансування та знижують ефективність їх використання.

Проведено розрахунки за запропонованим методичним підходом на базі підприємств будівельної галузі Дніпропетровської області (табл. 2).

Таблиця 2

Результати аналізу стану та ефективності використання оборотних активів підприємства будівельної галузі

Показник	2013 рік				Індекс стабільності
	1-й кв.	2-й кв.	3-й кв.	4-й кв.	
1	2	3	4	5	6
Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (тис. грн)	30 328	48 061	108 202	121 875	-
Виробничі запаси (тис. грн)	33 553	32 794	30 777	27 348	>1/надлишок
Незавершене виробництво (тис. грн)	528 401	471 701	533 236	538 901	>1/надлишок
Готова продукція (тис. грн)	134 760	203 565	174 788	87 219	>1/надлишок
Товари (тис. грн)	239	262	229	226	>1/надлишок
Дебіторська заборгованість (тис. грн)	402 003	402 998	499 682	506 398	>1/надлишок
Всього оборотних активів:	1 098 956	1 111 320	1 238 712	1 160 092	>1/надлишок
<i>Тривалість обороту/↑(зростання ефективності); ↓(зниження ефективності)</i>					
ТО вз+нв (дн.)	1 955,1	969,6/↑	508,9/↑	261,3/↑	
ТО гп+тв (дн.)	845,8	130,4/↑	214,7/↓	344,3/↓	
ТО дз (дн.)	1 190,3	753,7/↑	375,4/↑	371,5/↑	
ТО загальний (дн.)	3 991,2	1 853,7/↑	1 099/↑	977,1/↑	
<i>Модифікований коефіцієнт оборотності/↑(зростання ефективності); ↓(зниження ефективності)</i>					За рік
КО вз+нв	0,046	0,093/↑	0,177/↑	0,344/↑	0,660

1	2	3	4	5	6
КО ГП+ТВ	0,106	0,690	0,419/↓	0,261/↓	1,477
КО ДЗ	0,076	0,119/↑	0,240/↑	0,242/↑	0,677
КО загальний	0,023	0,049/↑	0,082/↑	0,092/↑	0,246
<i>Коефіцієнт використання/↑(збільшення залишків); ↓(зменшення залишків)</i>					<i>За рік</i>
КВ ВЗ+НВ	1,056/↓	0,936/↑	0,984/↑	1,198/↓	1,034
КВ ГП+ТВ	0,935/↑	0,905/↑	0,666/↑	1,362/↓	0,909
КВ ДЗ	1,087/↓	0,758/↑	1,057/↓	1,202/↓	1,056

Проведені розрахунки дозволили отримати висновки щодо стану та ефективності використання оборотних активів, які виступають інформаційною базою для подальших дій щодо формування оборотних активів.

У третьому розділі – «Управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі» запропоновано підхід до розрахунку параметрів формування, які комплексно характеризують формування оборотних активів за кожним запропонованим критерієм, та відповідні показники, які характеризують ці параметри, обґрунтовано інтегральний показник формування оборотних активів, наведено підхід до визначення величини оборотних активів (їх елементів) підприємств будівельної галузі, проведено апробацію запропонованих рекомендацій.

Для комплексної характеристики формування оборотних активів за кожним запропонованим критерієм розраховуються параметри формування:

$$F = F_1 \cdot f_1 + F_2 \cdot f_2 + F_3 \cdot f_3 + F_4 \cdot f_4 + F_5 \cdot f_5; \quad (8)$$

$$T = T_1 \cdot t_1 + T_2 \cdot t_2 + T_3 \cdot t_3 + T_4 \cdot t_4 + T_5 \cdot t_5; \quad (9)$$

$$R = R_1 \cdot r_1 + R_2 \cdot r_2 + R_3 \cdot r_3 + R_4 \cdot r_4 + R_5 \cdot r_5, \quad (10)$$

де F , T , R – параметри формування за критеріями фінансової стійкості, тривалості операційних циклів та ризикованості;

$F_1 \div F_5$, $T_1 \div T_5$, $R_1 \div R_5$ – показники, що характеризують відповідні параметри формування;

$f_1 \div f_5$, $t_1 \div t_5$, $r_1 \div r_5$ – коефіцієнти вагомості показників, що характеризують відповідні параметри формування.

Як показники, що характеризують параметри формування за кожним із критеріїв, обґрунтовано такі:

1. Для параметра, що характеризує критерій фінансової стійкості підприємства (F):

1.1. Коефіцієнт фінансової автономії $K_{ФА}$ (F_1).

1.2. Коефіцієнт загальної ліквідності $K_{ЗЛ}$ (F_2).

1.3. Операційна рентабельність P_O (F_3).

1.4. Середньозважена вартість капіталу WACC (F_4).

1.5. Операційна мобільність. Для врахування цього фактора запропоновано застосовувати показник операційної мобільності $K_{ОМ}$ (F_5):

$$K_{ОМ} = (ВЗ + НВ) / (ГП + ТВ + ДЗ + ГК). \quad (11)$$

За допомогою $K_{ОМ}$ оцінюється, на скільки менш ліквідна частина оборотних активів, що забезпечує операційну мобільність (ВЗ та НВ),

переважає більш ліквідну частину оборотних активів, що забезпечує ліквідність. Якщо значення показника більше одиниці, то структура оборотних активів підприємства спрямована в бік операційної мобільності, якщо менше – в бік ліквідності. Оптимальне значення показника має визначатися умовами господарювання та стратегією підприємства і враховується під час формування оборотних активів.

2. Для параметра, що характеризує критерій тривалості операційного циклу підприємства (T), визначаються показники тривалості обороту елементів оборотних активів ($TO_{ВЗ}$, $TO_{НВ}$, $TO_{ГП}$, $TO_{ТВ}$, $TO_{ДЗ}$) в процесі операційної діяльності (відповідно T_1 , T_2 , T_3 , T_4 , T_5).

3. Для параметру, що характеризує критерій ризикованості (R), розраховуються показники ($R_{ВЗ}$, $R_{НВ}$, $R_{ГП}$, $R_{ТВ}$, $R_{ДЗ}$), що характеризують стабільність певних процесів діяльності підприємства по окремих групах оборотних активів (R_1 , R_2 , R_3 , R_4 , R_5).

Запропоновано коефіцієнти вагомості показників для розрахунку параметрів формування визначати на основі експертних оцінок. Урахувавши всі переваги та недоліки різних методів експертних оцінок, використали модифікований метод Дельфі, обмежений двома турами опитувань. Необхідна умова ефективного застосування методів експертної оцінки – достатня обізнаність експерта з досліджуваною проблемою, високий рівень ерудиції, його здатність давати чіткі вичерпні відповіді. За результатами експертизи проведено оцінювання рівня узгодженості думок експертів за допомогою коефіцієнта конкордації, значення якого для першого туру опитувань склало 0,51, для другого – 0,85.

Показники з формул (8–10), що характеризують відповідні параметри формування, були нормалізовані, враховуючи їх тип (стимулятори чи дестимулятори).

На основі параметрів формування по кожному критерію визначається інтегральний показник формування оборотних активів підприємства будівельної галузі:

$$I = f(F, T, R). \quad (12)$$

На основі інтерпретації значень інтегрального показника формування оборотних активів встановлюється рівень формування: оптимальний (1), допустимий (0,9–0,99), задовільний (0,6–0,89), початковий (0–0,59).

З урахуванням отриманих результатів у роботі запропоновано методичний підхід до визначення величини оборотних активів (рис. 4). Алгоритм передбачає врахування критеріїв формування оборотних активів шляхом включення відповідних показників, що характеризують параметри формування, до математичної моделі на основі коефіцієнтів кореляції, загальнокорпоративної стратегії чи бенчмаркінгу (у випадку, коли показники через тісноту зв'язку не потрапляють до математичної моделі, але є необхідність їх урахування для визначення величини оборотних активів).

Визначення цільових значень показників ($X_1^n, X_2^n, \dots, X_i^n$) запропоновано проводити на основі отриманих за допомогою оптимізаційної моделі (з використанням модуля Excel «Пошук рішення») показників, що

характеризують параметри формування ОА, з урахуванням принципів, пріоритетів та обмежень в системі управління оборотними активами підприємства

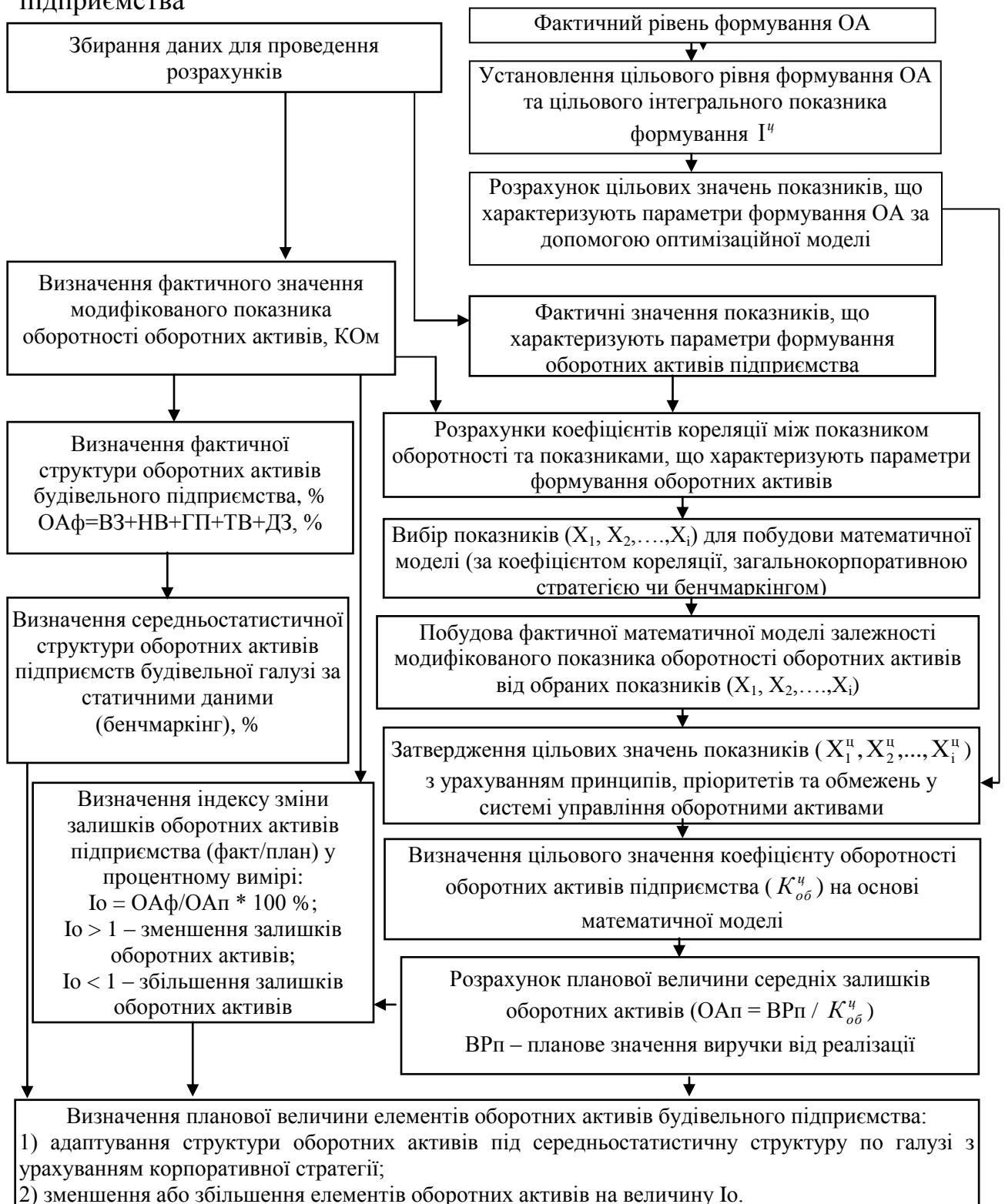

Рис. 4. Методичний підхід до визначення величини оборотних активів підприємств будівельної галузі

Проведені розрахунки за запропонованим методичним підходом до формування оборотних активів в умовах підприємств вибіркової сукупності дозволили встановити планові розміри оборотних активів та їх елементів та в цілому довели дієвість запропонованих рекомендацій.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретико-методичне обґрунтування та розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі на основі визначення розмірів оборотних активів та їх елементів з урахуванням критеріїв, параметрів та показників їх формування. У ході дослідження отримано такі теоретичні і практичні результати:

1. На основі дослідження існуючих наукових підходів до визначення економічної сутності оборотних активів підприємств будівельної галузі запропоновано розглядати оборотні активи підприємства як сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повністю використовуються протягом одного календарного року або операційного циклу. Розглянуто управління формуванням оборотних активів як сукупність взаємопов'язаних процесів, які сприяють забезпеченню підприємства оборотними активами за умови прискорення оборотності, підвищення фінансової стійкості, врахування тривалості операційних циклів та мінімізації ризикованості, що дозволило сформулювати основні принципи та встановити комплекс заходів і механізмів їх реалізації щодо визначення необхідного розміру оборотних активів з урахуванням поставлених завдань.

2. Дослідження теоретико-методичних засад управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі дозволило запропонувати методичний підхід, що складається з послідовних блоків, побудований на інтегральному показнику та дозволяє встановити величину оборотних активів і їх елементів.

3. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку підприємств будівельної галузі показав, що будівельна галузь має надзвичайно високий коефіцієнт завантаження оборотних активів, що актуалізує практичне завдання удосконалення управління формуванням оборотних активів. Проведені дослідження дозволили встановити специфіку функціонування підприємств будівельної галузі (підрядний характер діяльності, тривалі виробничі цикли, специфічну структуру оборотних активів, тісний зв'язок між підприємствами-виробниками будівельних матеріалів та будівельними підприємствами) та методичні особливості обліку доходів і оборотних активів (продаж будівельної продукції за допомогою цільових облігацій, неврахування окремих елементів оборотних активів (поточних фінансових інвестицій та грошових коштів), що було враховано у розробленні методичного підходу до управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі.

4. Дослідження методичних засад оцінки стану та ефективності використання оборотних активів для підприємств будівельної галузі дозволило удосконалити підхід до визначення коефіцієнта оборотності оборотних активів на основі показників тривалості обігу по окремих їх

елементах і запропонувати методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів, який дозволяє встановити їх стан (достатність, недостатність, надлишок), ефективність використання (зростання чи зниження оборотності), рівень використання (зменшення/збільшення залишків, повне використання) та отримати інформаційну базу для подальшого формування оборотних активів.

5. Запропоновано підхід до розрахунку параметрів формування, які комплексно характеризують формування оборотних активів по кожному критерію (фінансова стійкість, тривалість операційних циклів, ризикованість), що містить перелік показників, за якими визначаються ці параметри.

6. Розроблено підхід до визначення величини оборотних активів (їх елементів), який містить показники, що визначають параметри формування оборотних активів, і передбачає побудову математичної моделі та дозволяє розрахувати величину оборотних активів з урахуванням середньогалузевих показників та загальнокорпоративної стратегії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективна монографія

1. Розвиток малого підприємництва промислового регіону : колективна монографія / [Баранов А. І., Ватченко О. Б., Гордієнко В. О. ті інш.]; за заг. ред. Н. І. Редіної. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2013. – 276 с. (Особистий внесок здобувача: визначено методологічні аспекти оцінки потенціалу та системи управління оборотними активами підприємств будівельної галузі).

Публікації у наукових фахових виданнях

2. Баранов А. І. Методичні основи формування політики управління оборотними активами підприємств будівельної галузі / Л. Д. Чалапко, А. І. Баранов // Економіка і регіон. – 2012. – № 4 (34). – С. 17-20. (Особистий внесок здобувача: досліджено методичні аспекти управління оборотними активами підприємств будівельної галузі та запропоновано методичний підхід до їх формування).

3. Баранов А. І. Вплив стану та ефективності управління обіговими коштами підприємства на його фінансову стійкість / І. С. Грабовський, А. І. Баранов // Економічний простір. – № 79. – 2013. – С. 198-211. (Особистий внесок здобувача: запропоновано та обґрунтовано показники, які характеризують критерії формування оборотних активів).

4. Баранов А. І. Методичні основи оцінки стану та ефективності використання обігових коштів на основі дослідження стабільності та ритмічності формування обігових фондів підприємства / А. І. Баранов // Економіка і регіон. – 2013. – № 6 (43). – С. 58-67.

5. Баранов А. І. Загальний техніко-економічний стан галузі та специфіка управління оборотними активами в будівництві / А. І. Баранов // Вісник Одеського національного університету. – 2014. – Т. 19, вип. 2/2. – С. 17-22.

6. Баранов А. І. Методичні засади формування політики управління

оборотними активами підприємств будівельної галузі [Електронний ресурс] / А. І. Баранов // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

7. Баранов А. І. Управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі / І. С. Грабовський, А. І. Баранов // Будівельне виробництво. – 2015. – № 58. – С. 38-43. (Особистий внесок здобувача: запропоновано алгоритм визначення величини оборотних активів підприємств будівельної галузі).

Публікації в інших виданнях

8. Баранов А. І. Методичні аспекти визначення ефективності управління обіговими коштами підприємства на основі показників обіговості / І. С. Грабовський, А. І. Баранов // Кримський економічний вісник. – 2013. – № 5 (06). – С. 99-103. (Особистий внесок здобувача: визначено теоретико-методичні засади управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі).

9. Баранов А. І. Фінансово-економічний механізм управління ліквідністю та операційною мобільністю підприємства / Л. Д. Чалапко, А. І. Баранов // Вісник Одеського національного університету. – 2013. – Т. 18, вип. 4/1. – С. 199-204. (Особистий внесок здобувача: запропоновано поняття «операційної мобільності» та факторів, що її визначають).

10. Баранов А. І. «Золоте правило» фінансової устойчивості / Л. Д. Чалапко, А. І. Баранов // Формування та реалізація пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку регіонів в умовах реформування системи державних фінансів: міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 29-30 березня 2012 р.: тези. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. – С. 181-182. (Особистий внесок здобувача: обґрунтування необхідності застосування критерію фінансової стійкості в методичному підході до формування оборотних активів підприємств будівельної галузі).

11. Баранов А. І. Методологічні аспекти оцінки потенціалу підприємства будівельної галузі / Л. Д. Чалапко, А. І. Баранов // Фінансово-економічні чинники соціально-економічного розвитку країни та регіонів: міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 27-29 березня 2013 р.: тези. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2013. – С. 493-495. (Особистий внесок здобувача: визначення системи управління оборотними активами підприємства для оцінки його потенціалу).

12. Баранов А. І. Становлення сутності показника обіговості та ефективності використання обігових коштів / І. С. Грабовський, А. І. Баранов // Актуальні питання економічних наук: II міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 жовтня 2013 р.: зб. матеріалів. – Донецьк : ОО «ВИСУ», 2013. – С. 7-8. (Особистий внесок здобувача: обґрунтування удосконалення підходу до визначення величини оборотних активів підприємств будівельної галузі).

13. Баранов А. І. Методичні аспекти розробки політики управління обіговими коштами / А. І. Баранов // Розвиток міжнародних економічних відносин на сучасному етапі : міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 грудня 2013 р.: зб. матеріалів. – Київ : ГО «Київський економічний науковий центр»,

2013. – Ч.1. – С. 58-61.

АНОТАЦІЯ

Баранов А. І. Управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», Дніпропетровськ, 2016.

Дисертацію присвячено розвитку теоретико-методичних підходів і розробленню практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі.

У роботі досліджено економічну сутність оборотних активів підприємств будівельної галузі. Визначено складові управління оборотними активами та встановлено місце підсистеми формування оборотних активів як самостійного елемента системи управління. Запропоновано методичний підхід до управління формуванням оборотних активів підприємств будівельної галузі. Встановлено специфіку формування оборотних активів на цих підприємствах. Удосконалено підхід до визначення коефіцієнта оборотності оборотних активів на основі показників тривалості обігу по окремих їх елементах, який враховує особливості формування доходів і окремі елементи оборотних активів підприємств будівельної галузі. Запропоновано методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів підприємств будівельної галузі. Визначено підхід до розрахунку параметрів формування, які комплексно характеризують формування оборотних активів за кожним запропонованим критерієм. Розроблено методичний підхід до визначення величини оборотних активів (їх елементів), який містить критерії, параметри та показники формування, за допомогою яких устанавлюється рівень формування оборотних активів, що дозволяє встановити планові розміри оборотних активів у цілому та по елементах.

Ключові слова: підприємство, будівельна галузь, управління, оборотні активи, формування оборотних активів, коефіцієнт оборотності, ефективність, критерії формування, параметри формування.

АННОТАЦИЯ

Баранов А. И. Управление формированием оборотных активов предприятий строительной отрасли. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Государственное высшее учебное заведение «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», Днепропетровск, 2016.

Диссертация посвящена развитию теоретико-методических положений

и разработке практических рекомендаций по совершенствованию управления формированием оборотных активов предприятий строительной отрасли.

В работе уточнена трактовка сущности оборотных активов предприятий строительной отрасли. Определены составляющие управления оборотными активами и установлено место подсистемы формирования оборотных активов в качестве самостоятельного элемента системы управления.

Предложен методический подход к управлению формированием оборотных активов предприятий строительной отрасли, учитывающий параметры формирования и содержащий интегральный показатель, который позволяет определить уровень формирования, на основе которого осуществляется расчет плановых размеров оборотных активов.

Установлена специфика формирования оборотных активов предприятий строительной отрасли, а именно: высокая материало- и трудоемкость; длительные операционные циклы; чрезвычайно высокая доля оборотных активов в структуре имущества предприятия; в структуре оборотных активов высокая доля незавершенного производства (строительства); высокая потребность в финансовых ресурсах и специфические механизмы финансирования; высокий уровень коэффициента загрузки и низкий показатель оборачиваемости оборотных активов.

Усовершенствован подход к определению коэффициента оборачиваемости оборотных активов, который основан на расчете показателей продолжительности оборота отдельных элементов оборотных активов и учитывает особенности формирования доходов и учета отдельных элементов оборотных активов предприятий строительной отрасли.

Предложен методический подход к анализу состояния и эффективности использования оборотных активов предприятий строительной отрасли.

Обоснован подход к расчету параметров формирования по каждому предложенному критерию (финансовая устойчивость, длительность операционных циклов, рискованность), отличающийся перечнем показателей, определяющих эти параметры, и позволяющий комплексно охарактеризовать формирование оборотных активов по критериям финансовой устойчивости, длительности операционных циклов, рискованности.

Разработан методический подход к определению размера оборотных активов (их элементов) предприятия, который содержит критерии, параметры и показатели формирования, с помощью которых устанавливается уровень формирования оборотных активов, что позволяет, с учетом взаимосвязи между оборачиваемостью оборотных активов и показателями, определяющими параметры формирования, установить плановые размеры оборотных активов в целом и по элементам.

Ключевые слова: предприятие, строительная отрасль, управление, оборотные активы, формирование оборотных активов, коэффициент оборачиваемости, эффективность, критерии формирования, параметры

формирования.

ANNOTATION

Baranov A.I. Management of the current assets formation at the enterprises of the construction industry. - Manuscript.

Thesis for Academic Degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.04 - economics and business management (by economic activities). - State Higher Educational Establishment «Prydniprovs'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture», Dnipropetrovs'k, 2016.

This thesis is devoted to the development of the theoretical and methodical approaches as well as practical recommendations for the improvement of the management of the current assets.

This paper contains the following: analysis of the economic essence of the current assets at the construction enterprises; identification of the main components of the current assets management, as well as determination of the role of subsystem of the current assets formation as an independent element of the management system; proposition of the methodical approach for the management of the current assets formation at the enterprises of the construction industry; identification of the specific character of the current assets formation at these enterprises; improvement of the calculation approach for the current assets turnover ratio based on the factors of the turnover duration by their individual elements, which takes into consideration the specific characters of the income formation and individual elements of the current assets of the construction enterprises; proposition of the methodical approach to analysis of the state and use efficiency for the current assets of the construction enterprises; identification of the approach to calculating the parameters of the formation which fully specify the formation of the current assets according to each proposed criterion; development of the methodical approach to calculating the amount of the current assets (their elements), that includes criteria, parameters and factors of the formation which help to specify the level of the current assets formation. This allows to set the scheduled amount of the current assets as in total as in detail (by the elements).

Keywords: enterprise, construction industry, management, current assets, formation of the current assets, turnover ratio, efficiency, criteria of formation, parameters of the formation.